

Однак, залишаються невирішеними для кримінально-правової кваліфікації найбільш характерні для «спортивного» хуліганства випадки застосування лазерних вказівок, фаєрів, рушниць для пейнтболу; демонстрації загрозливих, таких, що чинять психічний вплив на оточуючих осіб (суперників, глядачів, представників команд, суддів та ін.) жестів і рухів тіла (наприклад, перегинання однієї руки в області ліктя іншої руки, імпровізація стрільби з лука або рушниці, горизонтальний жест рукою по горлу тощо).

Враховуючи підвищену суспільну небезпеку та велику кількість вчинення «спортивних» хуліганств, доцільно внести зміни у кримінальне законодавство, а саме у ст. 296 КК та передбачити таку кваліфікуючу ознаку як вчинення хуліганства під час проведення спортивних змагань. Зазначені зміни допоможуть уникнути випадків неповної кваліфікації злочинів.

Список бібліографічних посилань

1. Через бійку на стадіоні в Івано-Франківську відкрито два кримінальні провадження. Режим доступу: <https://dyvys.info/2017/09/21/через-bijku-na-stadioni-v-ivano-frankivsku-vidkryto-dva-kryminalni-provazhennya> (остання дата звернення 10.11.2020).
2. Поліція кваліфікувала бійку на стадіоні в Дніпрі як хуліганство. Режим доступу: https://censor.net.ua/ua/news/459002/politsiya_kvalifikuvala_biyiku_na_stadioni_v_dnipri_yak_huliganstvo (остання дата звернення 10.11.2020).
3. У Черкасах на стадіоні сталася масова бійка між вболівальниками та поліцією. Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/cherkassah-stadione-proizoshla-massovaya-1526753887.html> (остання дата звернення 10.11.2020).

Одержано 11.11.2020

УДК 343.73

Володимир Валерійович КАПУСТНИК,

кандидат юридичних наук,

докторант Харківського національного університету внутрішніх справ

СКЛАДОВІ КОМПОНЕНТИ ТАКТИКИ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ЗАХОДІВ, ЯКІ ПОТРЕБУЮТЬ РІШЕННЯ ПРОКУРОРА

У оперативно-розшуковій науці існує думка, що оперативно-розшукова тактика, як складова частина оперативно-розшукової діяльності складається з трьох елементів: оперативно-розшукова ситуація; оперативно-тактичне моделювання; оперативна комбінація [1, с. 10]. Шляхом аналізу наукової літератури та матеріалів практики пропоную підтвердити чи спростувати означене твердження. Так, досліджуючи праці вчених у сфері оперативно-розшукової діяльності можна виокремити ті, які стосуються предмету публікації. Варто розпочати із думки Є.О. Дідоренко, І.П. Козаченко та інших, які визначають, що оперативно-розшукова ситуація посідає центральне місце у структурі тактики, оскільки прийоми тактики, використані в ОРД, застосовуються з обов'язковим урахуванням існуючої реальності, відповідних умов, що склалися або штучно створені саме умови в яких діє оперативний підрозділ і застосовує тактичні прийоми, засоби, методи визначають суть оперативно-розшукової ситуації [2, с. 318-319].

На думку Г.М. Бірюкова оперативно-розшукова ситуація – це тактична категорія, складна динамічна система, своєрідна інформаційна модель, сукупність умов та обставин, що створюють певне становище у реальному житті у відповідний проміжок часу (як правило незначний), дійсно існуючий стан криміногенної чи кримінальної події або іншого пов'язаного з ним факту (або загрози наступу такої події), у зв'язку з чим приймається оперативно-тактичне рішення, яке визначає лінію поведінки оперативного

співробітника та здійснюються оперативно-розшукові заходи, а також умови, в яких вони проводяться і можливості оперативника (підрозділу) здійснювати ці заходи та забезпечити їх виконання з метою своєчасного виявлення, припинення та розкриття злочинів, розшуку осіб, які скоїли злочин або переховуються від слідства та суду [3].

Таким чином під оперативно-розшуковою ситуацією, слід розуміти наявний стан кримінальної події, що передбачає її аналіз, оцінку, постановку конкретних тактичних завдань та проведення оперативними підрозділами оперативно-розшукових, оперативно-тактичних та інших тактичних заходів щодо виявлення, попередження чи припинення злочинів.

Вивчення та оцінка оперативно-розшукової ситуації – це процес логічної розумової діяльності оперативного працівника, що полягає у зборі, накопиченні, переробці та оцінці інформації про елементи оперативно-розшукової ситуації з метою вироблення рішення щодо проведення оперативно-розшукового заходу та виконання поставленого завдання [4, с. 643].

Оперативно-тактичне моделювання – це діяльність суб'єктів оперативно-розшукової діяльності щодо штучного створення організаційно-тактичної схеми, яка відповідно до завдань, що вирішуються, максимально подібно відтворює замінюваний об'єкт, явище або процес, що безпосередньо пов'язаний з досліджуванним злочинним явищем або подією, і спрямована на виконання завдань кримінального судочинства [4, с. 644].

Наступний елемент оперативно-розшукової тактики – це «оперативна комбінація». У теорії ОРД вченими пропонуються різні варіанти визначення поняття «оперативної комбінації».

Е. О. Дідоренко, І. П. Козаченко, Я. Ю. Кондратьєв вважають, що оперативна комбінація – це об'єднані, за єдиним задумом, оперативно-розшукові заходи, методи і прийоми для вирішення певних тактичних завдань ОРД, відповідно до оперативно-розшукової ситуації [5, с. 152].

В. В. Шендрік розглядає сутність оперативної комбінації з двох аспектів: як теоретичну категорію оперативно-розшукової тактики і як діяльність, спрямовану на створення умов для вирішення конкретних оперативно-тактичних завдань в конкретній оперативно-розшуковій ситуації [6].

О. А. Михайличенко дотримується думки, що оперативна комбінація – це не тільки спосіб вирішення оперативних завдань, не тільки створення умов для проведення оперативно-розшукових заходів, але і невід'ємний елемент оперативно-розшукової тактики, який включає в себе сукупність тактичних прийомів та методів, змодельованих оперативними співробітниками з урахуванням оперативної ситуації, яка склалася, різних способів виконання, застосування яких, сприяє вирішенню поставленого завдання. [7, с. 80-85].

О. В. Меживий стверджує, що оперативна комбінація – це комплекс об'єднаних єдиним задумом оперативно-розшукових, оперативно-тактичних і інших тактичних дій оперативних підрозділів щодо виявлення, попередження та розкриття злочинів, який складається в штучному створенні сприятливих умов для вирішення оперативно-тактичних завдань, які стосуються конкретної оперативно-розшукової ситуації, побудованої на застосуванні, переважно, не процесуальних методів пізнання, в з'єднанні з використанням індивідуального досвіду практичної роботи суб'єктів ОРД у взаємодії з іншими суб'єктами кримінального судочинства [8, с. 366-373].

Аналізуючи погляди вчених, можна визначити, що більшість з них вважають оперативну комбінацію складовою частиною оперативно-розшукової тактики, а саме сукупністю тактичних заходів, які проводяться в установленій послідовності за єдиним задумом, з чим ми погоджуємося.

Можна зазначити, що всі оперативні комбінації мають два напрями:

1) направлені на активні дії розроблюваної особи, для досягнення мети конкретної оперативної комбінації.

2) створюють ілюзію, що умови, які були штучно створені оперативними працівниками, виникли природнім шляхом та змушують особу, що розробляється, повірити та діяти відповідним чином.

Таким чином, можна стверджувати, що для вирішення тактичних завдань ОРД працівники оперативних підрозділів, у правозастосовній практиці, можуть використовувати оперативну комбінацію, яка, за своєю суттю, є складовою частиною оперативно-розшукової тактики, тобто сукупністю тактичних заходів, які здійснюються у визначеній послідовності, за єдиним задумом і легендою [9, с. 65-66].

На підставі узагальнення опрацьованого матеріалу можна зробити певні висновки. По-перше, загальна оперативно-розшукова тактика і спеціальна тактика органічно поєднані та взаємозумовлені, оскільки значна частина організаційних питань для них – спільна (планування, матеріально-технічне та інформаційне забезпечення тощо). По-друге, в цілому оперативно-розшукова тактика складається з таких елементів: оперативно-розшукова ситуація, оперативно-тактичне моделювання та оперативна комбінація. По-третє, оперативно-розшукова тактика проведення оперативно-розшукових заходів, що потребують рішення прокурора, відповідно також складається з оперативно-розшукової ситуації; оперативно-тактичного моделювання та оперативної комбінації.

Список бібліографічних посилань

1. Бірюков Г. М. Сутність та поняття оперативно-розшукової тактики: лекція. Київ: Нац. ун-т держ. податк. служби України, 2012. 32 с.
2. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ: Загал. ч.: Підручник / Під загал. ред. генерал-полковника міліції Л.В. Бородича (Автор. кол. Є.О.Дідоренко, І.П. Козаченко, Я.Ю. Кондратьєв та інші), Луганськ: РВВ ЛІВС, 1999 р.
3. Бірюков Г. М. Сутність та поняття оперативно-розшукової ситуації як елемента оперативно-розшукової тактики. URL: http://www.rusnauka.com/PNR_2006/Pravo/11_birjukov.doc.htm.
4. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ : Загальна частина: підручник / авт. кол.: С.В. Албул, К.І. Беляков, А.І. Берендєєва та ін.; за ред. С.П. Черних, М.П. Водька, О.Ф. Долженкова. – К.: Відділ редакційно-видавничої діяльності МВС України, 2012. – 884 с.
5. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ [Текст]: підручник / [під заг. ред. Л. В. Бородича] ; [авт. кол. : Е. О. Дідоренко, І. П. Козаченко, Я. Ю. Кондратьєв, В. П. Пилипчук, В. Л. Регульський]. – Луганськ : РВВ ЛІВС, 1999. – 390 с.
6. Шендрик В. В. Оперативна комбінація: теоретико-правові та організаційно-тактичні основи (за матеріалами кримінальної міліції) [Текст] : автореф.... дис. канд. юрид. наук: спец. 21.07.04 «оперативно-розшукова діяльність» / Владислав Володимирович Шендрик. – Х. : НУВС, 2005. – 20 с.
7. Апухтін С.І. Теоретико - прикладні питання оперативної комбінації у розшуку обвинувачених та підсудних [Текст] / С.І. Апухтін // *Вісник ДДУВС. Спеціальний випуск* – 2010. – Дніпропетровськ, 2010. – С. 80 – 85.
8. Меживий О.В. Оперативно-розшукова ситуація як підстава для вибору та застосування оперативної комбінації [Текст] /О.В. Меживий // *Науковий вісник Луган. ун-т внутр. справ.* – 2010. – №2 – С. 366-373.
9. Белік Л. С. Оперативні комбінації при документуванні злочинів, пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди (за матеріалами оперативних підрозділів БЕЗ) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Белік Лариса Степанівна. – Одеса, 2014. – 235 с.

Одержано 26.10.2020